Maanomistajain liiton lausunto Suomen kantaan luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta

Maanomistajain liitto kiittää mahdollisuudesta lausua sekä siitä, että esityksessä sekä Suomen kannanotossa on tunnistettu maanomistajat merkitykselliseksi tahoksi luontohyvitysten toteuttamisessa.

Luontohyvitykset ja luonnonarvokauppa ovat keskiössä siirryttäessä kestävämpään tulevaisuuteen. Kuten todettua, nykyisenkaltainen talousjärjestelmä ei tunnista ekosysteemipalveluiden ja biodiversiteetin rahassa laskettavaa arvoa. Näiden edistämiseksi on tärkeää luoda oikeanlainen järjestelmä ja kehittää monipuolisia ratkaisuja. Järjestelmien perustamisvaiheessa on tärkeää, että kehitys tapahtuu oikeudenmukaisesti ja kaikki sidosryhmät huomioon ottaen.

Luonnonarvomarkkinat avaavat suojelu- ja ennallistamistoimet sekä luontopääoman lisäämisen yksityisille toimijoille. On todennäköistä, ettei esimerkiksi EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteita saavuteta kansallisella tai EU:n tasolla ilman toimivia luontoarvomarkkinoita.

Todenteet, hallinto ja toteuttaminen

Maanomistajain liitto yhtyy Suomen näkökulmaan siitä, että sertifioinnin ja luontohyvitysten tulee perustua tieteeseen, avoimuuteen sekä selkeään että ennen kaikkea luotettavaan hallinnolliseen kehykseen. Maanomistajain liitto korostaa, että toimien tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja tarjota toimijoille uudenlaisia mahdollisuuksia tuottaa palveluita ja rakentaa kestävää yhteiskuntaa. Jotta järjestelmä on uskottava ja oikeudenmukainen kaikille osapuolille, tarvitaan laadukas sertifiointi- ja verifiointikoneisto, johon voivat luottaa niin luontohyvitysten tuottajat kuin niiden ostajatkin. Maanomistajain liitto katsoo, että todentaminen tulisi toteuttaa kolmansien markkinatoimijoiden kautta niin että valtio auktorisoi toiminnan laadun. Näin saavutetaan valtion kannalta kustannustehokkaampi ratkaisu sekä ketterämpi operatiivinen toteutus.

Laadukas sertifiointi ja todentaminen tuo omat haasteensa, ja Maanomistajain liitto toivoo, että tämä otetaan huomioon heti alkuvaiheessa. Järjestelmän kehittämisessä tulee ottaa huomioon pienetkin toimijat, joilla on kiinnostusta biodiversiteetiltään arvokkaiden kohteiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Luonnonsuojelulaissa määritelty vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio on esimerkki sellaisesta hallinnollisesti raskaasta järjestelmästä, joka suosii suuren mittakaavan laajoja toimia. Valmisteluvaiheessa tulee ottaa huomioon erilaiset toiminnan mittakaavat, joille biodiversiteetillisesti arvokkaiden kohteiden ylläpitämisessä ja kehittämisellä on kiinnostusta. Maanomistajain liitto pitää kannatettavana Suomen kantaa, jossa keskitytään eritysesti pienten ja keskisuurten toimijoiden toimintaedellytyksiin. Tässä oleellista on selkeyttää, mikä taho hoitaa sertifioinnin ja millaiset kehykset tälle toiminnalle asetetaan. Välikäsien lisäämisessä on riski kustannusten kasvun vuoksi kuihtuvalle

kannattavuudelle ja markkinoiden tyrehtymisestä. Toivomme, että kehitetään malli, joka tarjoaa ketterän vaihtoehdon pientuottajille.

Sidosryhmäyhteistyö ja osallistava valmistelu

Maanomistajain liitto painottaa, että valmisteluryhmän työ luontohyvitysten kehittämiseksi tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa – erityisesti maanomistajien. Maanomistajat ovat järjestelmän kannalta keskeisin toimijaryhmä, sillä he päättävät lopulta, mitä metsissä ja vesitöissä tehdään. He vastaavat luonnonarvojen tarjoamisesta. Ilman heidän sitoutumistaan ei voida rakentaa toimivaa ja kestävää järjestelmää. Maanomistajain liitto toivoo Suomen edistävän tätä näkökulmaa.

Luontohyvitysten tulee perustua maanomistajan vapaaehtoiseen päätökseen – ei velvoitteisiin tai epäsuoriin paineisiin. On siis varmistettava, että maanomistajat näkevät luonnonarvokaupan nimenomaan mahdollisuutena eivätkä vastakkainasetteluna. Osallistavalla valmistelulla voidaan vahvistaa jo olemassa olevaa kiinnostusta luonnonarvomarkkinoihin heidän parissaan. Kansallisesti Suomessa vastakkainasettelua valtion ja maanomistajien välillä on lisännyt sensitiivisten lajien esiintymistietojen salaaminen maanomistajilta. Tämänhetkinen tilanne kuvaa monille maanomistajille epäluottamuslausetta valtion tasolta. Juuri näiden lajien elinympäristöt olisivat erittäin kiinnostava osa luonnonarvokauppaa.

Markkinoiden kehittäminen ja pilotointi

Maanomistajain liitto yhtyy Suomen kannassa siihen, että pilottihankkeet ja siemenrahoitus tulisi rahoittaa EU:n jo olemassa olevasta budjetista ja kohdentaa nykyisiä resursseja markkinatoimijoiden integrointiin. Maanomistajain liitto tukee Suomen tavoitetta olla aktiivinen luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä.

Maanomistajain liitto haluaa nostaa erityishuomion vesistöjen tilan parantamiseen. Vesistöjen pääsääntöinen yksityisomistus on poikkeuksellista EU:ssa, ja ne ovat osa ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Maanomistajain liitto katsoo, että luonnonarvomarkkinat ovat keskeisessä osassa vesistöjen tilan parantamiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

Maanomistajain liitto tukee lieventämishierarkian ajatusmallia. Suomen kannassa mainitaan, ettei luonnonarvojen vaihdantaa ole mahdollista tehdä siinä tarkoituksessa, että aiheutuvat haitat korvataan muualla. Maanomistajain liitto tukee tätä näkökulmaa, mutta korostaa että tällaisessa tilanteessa kyseessä on ekologinen kompensaatio, jossa haitta korvataan mahdollisimman lähellä aiheutumispaikkaa. Luonnonarvomarkkinoiden syntymisessä myös luonnonarvojen vaihdannan tulee olla mahdollista, kun saadaan luotua yhteinen luonnonarvo krediitti. Tällä hetkellä luontohyvitysten yhteydessä on paljon terminologiaa, jolloin on vaarana syntyä sekaannuksia, kun toimijat käyttävät samoja termejä eri määritelmillä.

Maanomistajain liitto kannattaa Suomen näkemystä, että kansalliset hankkeet ja tehty työ huomioidaan ja EU-tason toimien tulisi tukea kansallisia toimintatapoja. Maanomistajain liitto allekirjoittaa varauksellisen suhtautumisen hiili- ja luonnonarvomarkkinoiden yhdistämisestä. Hiilimarkkinoilla menetettiin luottamusta, kun sääntely ei ollut valmis eikä selkeä. Luonnonarvomarkkinat tulisi pitää lähtökohtaisesti erillään, jotta niiden kehittymisellä ei olisi niin suuria asenteellisia esteitä.

Alalle kohdistuu merkittävää kiinnostusta ja varmisteleva sääntely on jarruttanut sen kehittymistä jo kauan. Seuraavassa kehitysvaiheessa olisi tärkeää saada nopeasti aikaan toimiva järjestelmä, jotta arvokkaiden kohteiden säilyminen ei olisi yksinomaan maanomistajien vapaaehtoisen toiminnan varassa. Lisäksi vapaaehtoisia luonnonarvokauppoja on jo syntymässä, ja yhteisen, selkeän järjestelmän puuttuminen voi heikentää markkinoiden uskottavuutta ja luottamusta niiden toimintaan.

Maanomistajain Liitto ry

Metsäasiantuntija *Arttu Mäkelä*

Toiminnanjohtaja *Kimmo Collander*

20.10.2025